

สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่

จากนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนบนที่จะให้บริการแก่พื้นที่ต่าง ๆ ในภูมิภาค ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเป็นการกระจายการพัฒนาต่าง ๆ สู่ส่วนภูมินาคนั้น เนื่องจากการที่จังหวัดเชียงใหม่มีความได้เปรียบกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ จึงทำให้จังหวัดเชียงใหม่มีการพัฒนาและความเจริญสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาคเหนือตอนบน

จังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากรที่เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการนำไปสู่การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมของเมือง ดังนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพ¹

3.1.1 ที่ตั้ง

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 17 องศา 15 ลิปดาเหนือ ถึง 20 องศา 10 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 98 องศา 5 ลิปดาตะวันออก ถึง 99 องศา 40 ลิปดาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,027 ฟุต (310 เมตร) ส่วนกว้างที่สุดของจังหวัดจากทิศตะวันตกจรดทิศตะวันออก ประมาณ 138 กิโลเมตร ส่วนยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ ประมาณ 320 กิโลเมตร เชียงใหม่มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินสายเอเชียโดยทางรถยนต์ ประมาณ 720 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ ประมาณ 750 กิโลเมตร

3.1.2 อาณาเขตติดต่อ และประเทศใกล้เคียง (แผนที่ 2)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ สาธารณรัฐเชียงตุงของสหภาพพม่า ตลอดแนวยาวประมาณ 227 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดลำพูน และอำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน

¹ เทศบาลนครเชียงใหม่, ฝ่ายวิเคราะห์นโยบายและแผน, แผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ระยะปานกลาง ปี 2530-2534 (โรงพิมพ์ดารารัตน์, 2530), หน้า 5-6.

รูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม จ. เชียงใหม่

แสดง : ที่ตั้ง และเขตการปกครอง

สัญลักษณ์

-----	เขตประเทศ
-----	เขตจังหวัด
-----	เขตอำเภอ
●	ที่ตั้งจังหวัด
●	ที่ตั้งอำเภอ
○	ที่ตั้งกิ่งอำเภอ

ที่มา : สำนักผังเมือง

แผนที่ 2

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ (แผนที่ 3 และ แผนที่ 4)

จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ประมาณ 20,107,057 ตารางกิโลเมตร (หรือประมาณ 12,566,910 ไร่) ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสูง พื้นที่ป่ามี 10,397,674 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรมี 1,563,279 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.44 ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด แยกเป็นเนื้อที่เพื่อทำนา 736,729 ไร่ ทำไร่ 450,226 ไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น 234,738 ไร่ พืชผัก 139,991 ไร่ และไม้ดอกไม้ประดับ 1,595 ไร่ คิดเป็นเนื้อที่ทำนามากที่สุดคือ ไร่ยลละ 47.13 รองลงมาได้แก่ เนื้อที่ทำไร่ ไร่ยลละ 28.80 ไม้ผลไม้ยืนต้น ไร่ยลละ 15.02 พืชผัก ไร่ยลละ 8.95 ไม้ดอกไม้ประดับ ไร่ยลละ 0.1 ของพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรทั้งหมด (แสดงในตารางที่ 3.1) ส่วนพื้นที่ที่เหลือจะเป็นอยู่อาศัยและอื่น ๆ

จังหวัดเชียงใหม่ มีที่ราบลุ่มลักษณะแคบยาวอยู่ตอนกลางของจังหวัดจากเหนือลงใต้ ในบริเวณที่ราบนี้ตรงกลางเป็นที่ตั้งของ "เมืองเชียงใหม่" บริเวณนอกตัวเมืองจะเป็นบริเวณซึ่งมีการทำการเกษตรที่ได้ผลดี เนื่องจากมีการชลประทานในเขตนี้ นอกจากนั้นที่ราบลักษณะแคบยาวขนาดเล็กยังปรากฏในบริเวณตอนเหนือของจังหวัด ซึ่งเป็นที่ตั้งของอำเภอฝาง จึงมีการรวมตัวของประชากรในบริเวณนี้อีกแห่งหนึ่ง บริเวณด้านตะวันออกและตะวันตกของที่ราบดังกล่าว ประกอบไปด้วยภูเขาสูง ซึ่งยากแก่การเดินทางติดต่อ จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา โดยมีทิวเขาล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง ลักษณะภูมิประเทศแบ่งตามความลาดเอียงได้ 3 กลุ่มคือ บริเวณที่ราบลุ่มบริเวณเนินเขาและเทือกเขา แต่เนื่องจากบริเวณเนินเขาและเทือกเขาอยู่ต่อเนื่องกัน จึงนำมารวมอยู่ในกลุ่มเทือกเขา

ก. บริเวณที่ราบลุ่ม

มีบริเวณที่ราบลุ่ม 2 บริเวณใหญ่ คือ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง และบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกก ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำโขง บริเวณที่ราบทั้งสองมีความสูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 270-300 เมตร และ 470-500 เมตร

ที่ราบของจังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 30.69% ของเนื้อที่จังหวัด ซึ่งมีแม่น้ำปิงไหลผ่าน

ที่ราบแม่น้ำปิงครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองงาย และตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว ส่วนตะวันออกของอำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม ฝากกลางอำเภอเมืองและอำเภอสารภี และส่วนตะวันตกของอำเภอคอยเต่า เป็นที่ราบลุ่มใหญ่ที่สุดของจังหวัด ซึ่งแม่น้ำปิงมีต้นน้ำเกิดจาก

ตารางที่ 3.1 แสดงพื้นที่ประกอบการเกษตร ปี 2530

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	พื้นที่ประกอบการเกษตร (ไร่)						รวม
	ที่นา	พืชไร่	ไม้ผล	ไม้ยืนต้น	พืชผัก	ไม้ดอก	
เมือง	13,868	994	3,135	2,039	311		20,347
สามโก้	29,185	12,688	9,044	9,375	132		61,024
สันทราย	51,214	21,767	6,965	1,869	190		82,005
ดอยสะเก็ด	49,710	2,104	11,120	3,090	43		66,067
สันกำแพง	63,849	16,893	16,893	3,307	150		100,360
แม่ริม	25,778	22,684	7,245	6,823	84		62,614
แม่แตง	27,467	22,457	17,480	9,477	3		76,884
สะเมิง	12,455	6,659	5,891	5,220	-		30,225
พร้าว	40,140	40,629	6,765	1,313	-		88,847
เชียงดาว	20,631	11,682	10,142	4,159	-		46,618
ฝาง	72,680	51,416	59,269	42,943	37		226,345
แม่อาย	73,533	14,320	8,785	5,455	466		102,599
หางดง	41,214	18,759	3,944	2,466	44		66,427
สันป่าตอง	64,276	39,060	26,779	9,927	24		140,066
จอมทอง	59,856	42,111	18,399	17,998	6		138,370
ฮอด	24,772	19,464	4,771	6,939	35		55,981
แม่แจ่ม	24,306	32,576	3,772	2,131	12		62,797
จอมกอย	15,877	3,513	7,391	638	-		27,419
ดอยเต่า	16,343	66,887	3,795	4,421	58		91,504
กิ่ง อ. เวียงแหง	9,575	4,295	2,549	401	-		16,820
รวม	736,729	450,226	234,738	139,991	1,595		1,563,279

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภูเขาในเขตท้องที่ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีความยาวประมาณ 540 กิโลเมตร

ที่ราบลุ่มแม่น้ำกกระอบคลุมบริเวณอำเภอฝาง และอำเภอแม่ฮาด นอกจากนี้ มีแม่น้ำสายสำคัญรองลงมาได้แก่ แม่น้ำกวง แม่น้ำฝาง แม่น้ำกก แม่น้ำแจ่ม แม่น้ำตื้น แม่น้ำแดง

นอกจากที่ราบดังกล่าวแล้ว ยังมีที่ราบริมฝั่งแม่น้ำระหว่างหุบเขา เรียกว่า อ่าง หรือเรียกว่า หุบเขา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของภาคเหนือ ได้แก่

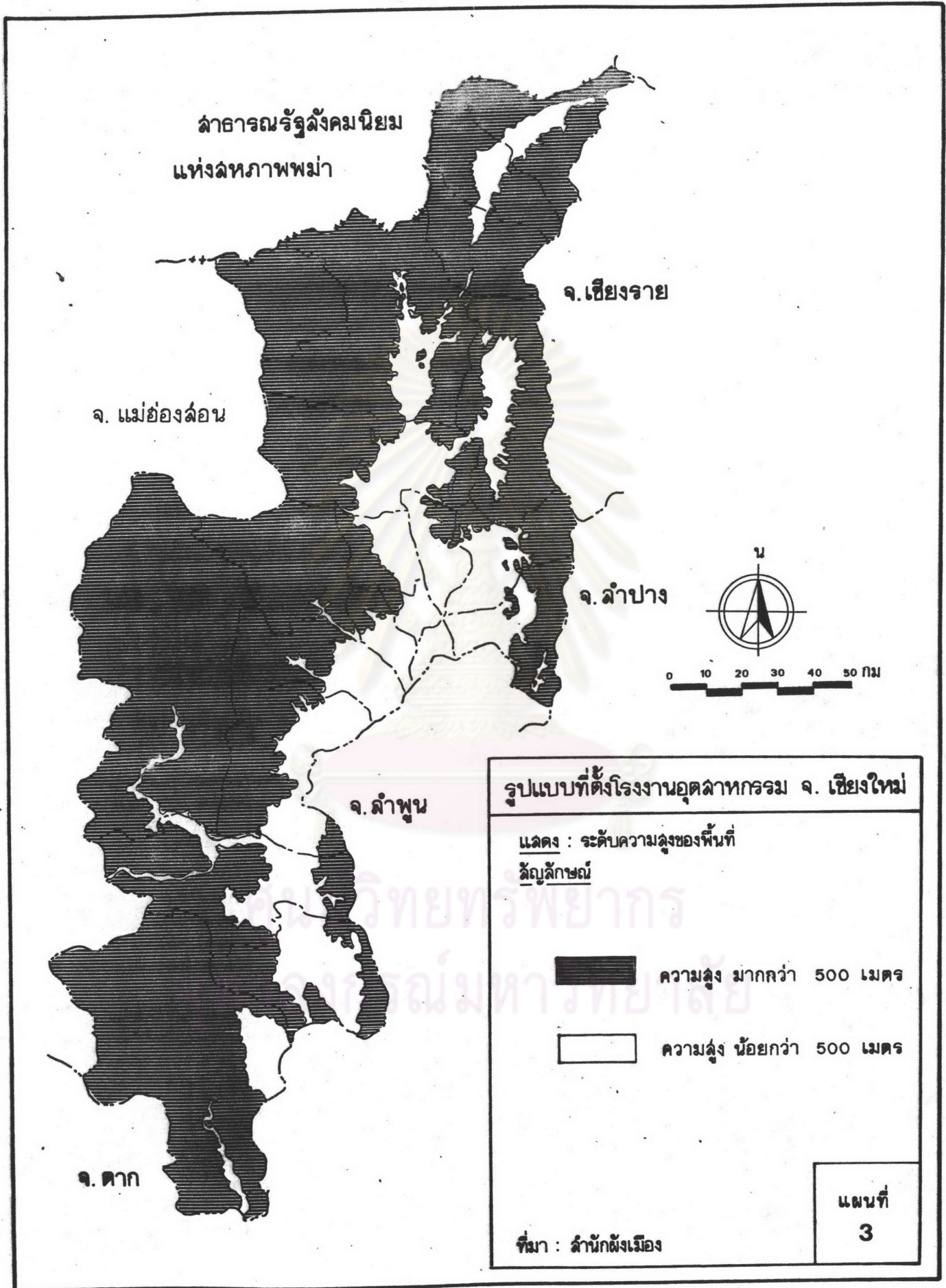
1. อ่างแม่แจ่ม อยู่ทางตอนกลางของภูเขาถนนธงชัย ทางตะวันตกเฉียงใต้ของดอยอินทนนท์ อ่างแม่แจ่มนี้เป็นที่ตั้งของอำเภอแม่แจ่ม
2. อ่างแม่ตื้น อยู่ทางตอนใต้ของทิวเขาถนนธงชัย (ทางใต้อ่างแม่แจ่ม) เป็นที่ตั้งของอำเภอมก๋อย
3. อ่างสะเมิง อยู่ทางตะวันออกของทิวเขาถนนธงชัย เป็นที่ตั้งของอำเภอสะเมิง
4. อ่างแม่แดง อยู่ทางตะวันออกของทิวเขาถนนธงชัย เป็นที่ตั้งของอำเภอแม่แดง
5. อ่างแม่ฝาง อยู่ระหว่างทิวเขาแดนลาว และส่วนตะวันตกของทิวเขาผีปันน้ำ แม่น้ำฝางไหลผ่านอ่างนี้ไปทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ บรรจบกับแม่น้ำกก อ่างแม่ฝางนี้เป็นบริเวณที่มีผลิตผลทางการเกษตรมากที่สุดแห่งหนึ่ง

ข. บริเวณเทือกเขาและเนินเขา

เทือกเขาของจังหวัดเชียงใหม่ทอดตัวอยู่ในแนวเหนือ ใต้ ติดต่อกับเทือกเขาในมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และรัฐฉาน ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า² ประกอบด้วย

เทือกเขาแดนลาว อยู่ทางด้านทิศเหนือ กั้นพรมแดนไทย-พม่า ติดต่อกับเทือกเขาถนนธงชัย มียอดเขาที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ดอยผ้าห่มปก อำเภอฝาง สูง 2,285 เมตร ดอยอ่างขาง อำเภอฝาง สูง 1,931 เมตร ดอยหลวง อำเภอเชียงดาว สูง 2,170 เมตร

² ทิมมพร แซ่ตัน และคณะภูมิศาสตร์ จังหวัดเชียงใหม่. รายงานสัมมนาประกอบการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528 หน้า 175.

สาธารณรัฐสังคมนิยม
แห่งสหภาพพม่า

จ. เชียงราย

จ. แม่ฮ่องสอน

จ. ลำปาง

จ. ลำพูน

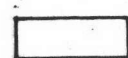
จ. ตาก

0 10 20 30 40 50 กม

รูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม จ. เชียงใหม่

แสดง : ระดับความสูงของพื้นที่
สัญลักษณ์

- ความสูง มากกว่า 500 เมตร
- ความสูง น้อยกว่า 500 เมตร

ที่มา : สำนักผังเมือง

แผนที่
3

เทือกเขาถนนธงชัย อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำปิง มียอดเขาที่สำคัญ ได้แก่ คอยอินทนนท์ อำเภอจอมทอง สูง 2,575 เมตร เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทย คอยบุย อำเภอเมือง สูง 1,685 เมตร คอยสุเทพ อำเภอเมือง สูง 1,061 เมตร

เทือกเขาผีปันน้ำ อยู่ด้านทิศตะวันออกของแม่น้ำปิง ต่อจากเทือกเขาแดนลาว มียอดเขาที่สำคัญ ๆ คือ คอยขุนตาล สูง 1,374 เมตร คอยช้าง สูง 1,462 เมตร ผ่านอำเภอพร้าว อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง³

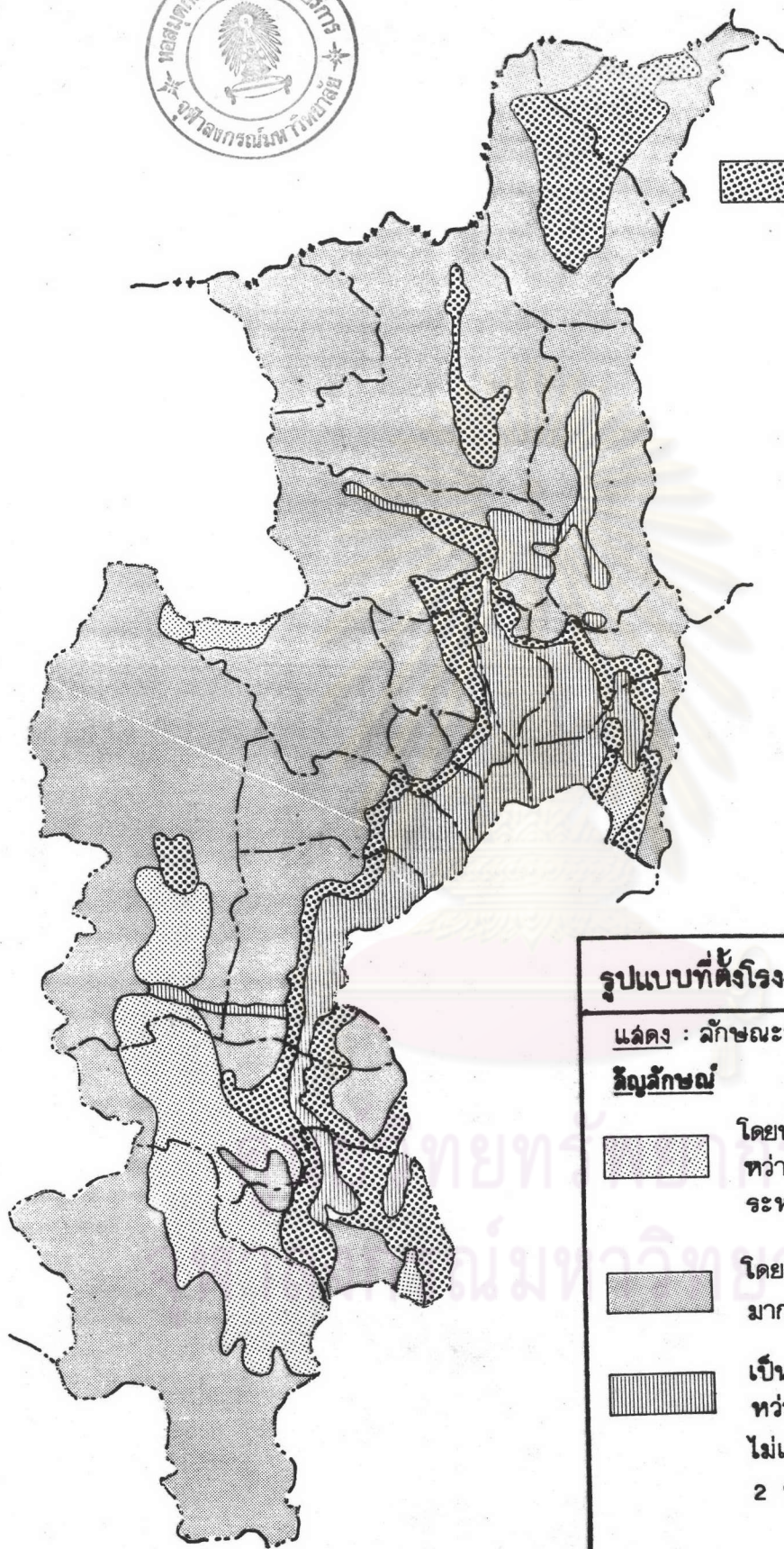
สำหรับลักษณะพื้นผิว ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงมีความสูงเหนือก้นร่องน้ำมากกว่า 600 เมตร มีความลาดชันมากกว่า 30% ทางตอนใต้ของจังหวัดเป็นภูเขา มีความสูงเหนือก้นร่องน้ำระหว่าง 150-600 เมตร ความลาดชันส่วนมากระหว่าง 10% และ 30% และมีที่ราบสูง ๆ ต่ำ ๆ หรือที่ราบที่ถูกตัดคั่นด้วยลำน้ำต่าง ๆ มีความสูงเหนือก้นร่องน้ำ 30-150 เมตร ความลาดชันระหว่าง 2% และ 10% เป็นที่ราบระหว่างหุบเขาหรือที่ราบเชิงเขา ที่เหลือเป็นที่ราบสำคัญทางภาคตะวันออกของจังหวัด คือ ที่ราบเชียงใหม่ ลำพูน มีลักษณะเป็นที่ราบสูง ๆ ต่ำ ๆ พื้นที่ระหว่างลำน้ำขึ้นไปมีความสูงเหนือก้นร่องน้ำไม่เกิน 30 เมตร ความลาดชันส่วนมากน้อยกว่า 2% (เกือกกุล ทองน้อย 2526:36) ที่ราบนี้เองเป็นที่ตั้งของอำเภอสำคัญเกือบทั้งหมดของเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอเมือง แม่ริม สันทราย ดอยสะเก็ด สันกำแพง สารภี หางดง สันป่าตอง และจอมทอง ส่วนอำเภอที่เหลือได้กระจายไปตามที่ราบระหว่างหุบเขาทางเหนือ ได้แก่ อำเภอแม่แตงพร้าว เชียงดาว ผาง และแม่อาว ทางตะวันตก ได้แก่ อำเภอสะเมิง และแม่แจ่ม ส่วนทางใต้ ได้แก่ อำเภอฮอด ดอยเต่า และอมก๋อย (แผนที่ 4)

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะพื้นผิวดังกล่าว บริเวณที่ราบเชียงใหม่ ลำพูน ทางภาคตะวันออกของจังหวัด จึงเป็นที่ราบขนาดใหญ่ ที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของภาคเหนือตอนบน เป็นแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานชุมชนที่สำคัญในอดีตถึงปัจจุบัน

3.1.4 สมรรถนะดินทางเกษตรกรรม

ในจังหวัดเชียงใหม่สามารถจำแนกสมรรถนะดินออกตามความเหมาะสม และการใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรม ในแง่ของพืชที่เหมาะสม ศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตและปัจจัยในการเพิ่มผลผลิตเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (แผนที่ 5)

³ สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดเชียงใหม่, ข้อมูลด้านการตลาด จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2530 (เชียงใหม่ : พัทธการพิมพ์) 2530, หน้า 2.

เป็นที่ราบสูงๆต่ำๆ หรือที่-
ราบที่ถูกตัดคั่นด้วยลำน้ำต่างๆ
พื้นที่ระหว่างลำน้ำ โดยทั่วไป
มีความสูงเหนือก้นร่องน้ำ
ระหว่าง 30-150 ม. ลาดชัน
ส่วนมากระหว่าง 2 % และ
10 %

รูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม จ. เชียงใหม่

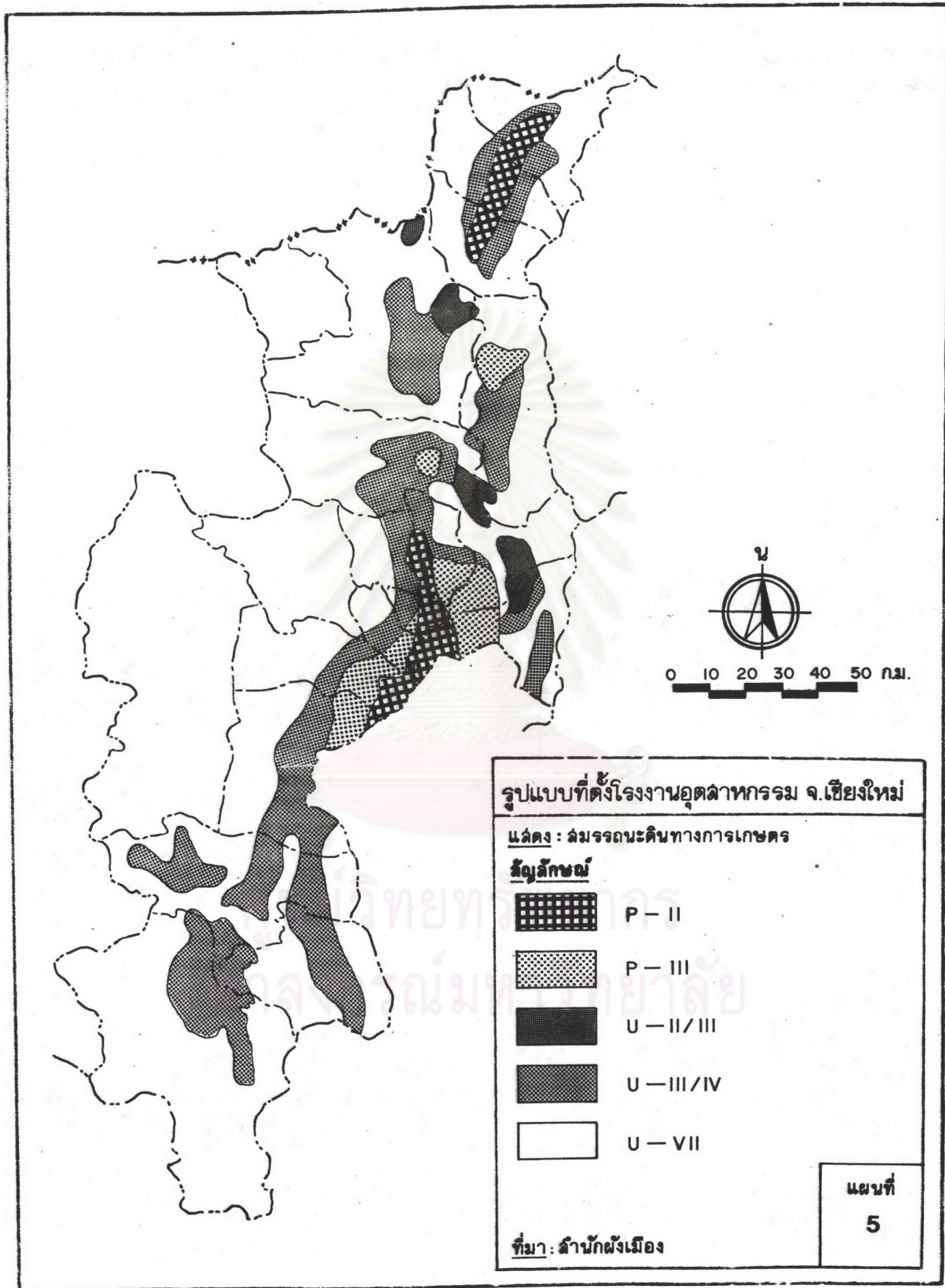
แสดง : ลักษณะพื้นผิว

สัญลักษณ์

- โดยทั่วไปเป็นภูเขา สูงเหนือก้นร่องน้ำระ-
หว่าง 150-600 ม. ความลาดชันส่วนมาก
ระหว่าง 10% และ 30 %
- โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง สูงเหนือก้นร่องน้ำ
มากกว่า 600 ม. ลาดชันมากกว่า 30 %
- เป็นที่ราบถึงที่ราบสูงๆต่ำๆ พื้นที่ระ-
หว่างลำน้ำ โดยทั่วไปสูงเหนือก้นร่องน้ำ
ไม่เกิน 30 ม. ลาดชันส่วนมากน้อยกว่า
2 %

แผนที่
4

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์

3.1.4.1 พื้นที่เหมาะแก่การปลูกข้าวและพืชหมุนเวียนในนา มีพื้นที่ 1,037 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 4.6 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดอยู่ในระดับสูงไม่เกิน 300 เมตร จากระดับน้ำทะเล เฉลี่ยปานกลางแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม P-II เป็นพื้นที่ซึ่งเหมาะแก่การปลูกข้าวและพืชหมุนเวียนในนามากที่สุด มีพื้นที่ 581.8 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 2.6 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดอยู่ในอำเภอแม่ริม อำเภอเมือง และอำเภอสารภี
2. กลุ่ม P-III เป็นพื้นที่ซึ่งเหมาะแก่การปลูกข้าวและพืชหมุนเวียนในนา รองลงมา มีพื้นที่ 455.2 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 20.0 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดอยู่ในพื้นที่อำเภอพร้าว อำเภอเมือง อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง อำเภอหางดง และอำเภอสันป่าดง

3.1.4.2 พื้นที่เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ มีพื้นที่ 3,667 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 16.3 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด อยู่ในระดับสูงไม่เกิน 500 เมตร จากระดับน้ำทะเล เฉลี่ยปานกลาง แยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่ม UII/III เป็นพื้นที่ซึ่งเหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่ปานกลางถึงสูง มีพื้นที่ 30.0 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.1 ของพื้นที่จังหวัด อยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงดาว
2. กลุ่ม UIII/IV เป็นพื้นที่ซึ่งเหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่ปานกลาง มีพื้นที่ 3,637.0 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 16.2 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอจอมทอง และอำเภอฮอด ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในทุกอำเภอ ยกเว้นอำเภอสารภี และอำเภอสะเมิง

3.1.4.3 พื้นที่ซึ่งไม่เหมาะสมแก่การกสิกรรม มีพื้นที่ 17,759 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 79.1 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเทือกเขา อยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอพร้าว อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอจอมทอง อำเภออมก๋อย อำเภอฮอด และอำเภอดอยเต่า ส่วนที่เหลือกระจายอยู่ทุกอำเภอ ยกเว้นอำเภอสารภี⁴

3.1.5 การคมนาคมขนส่ง (แผนที่ 6)

จังหวัดเชียงใหม่ มีทำเลที่ตั้งที่ได้เปรียบ เนื่องจากมีเส้นทางคมนาคมขนส่ง

⁴ สำนักผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย, ผังโครงสร้าง จังหวัดเชียงใหม่, 2528,

สะดวกทั้งทางบก และทางอากาศ โดยสามารถติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือ และกรุงเทพฯ ได้ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน

สำหรับการคมนาคมภายในจังหวัด จากตัวเมืองไปจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือ ค่อนข้างทำได้เฉพาะทางรถยนต์ และทางเครื่องบิน ทำให้จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมขนส่งของภูมิภาคนี้ และเป็นเส้นโลหิตใหญ่ที่สำคัญมากของภาคเหนือ

ก. การคมนาคมทางรถยนต์

เป็นการเดินทางติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ และกรุงเทพฯ นอกจากนี้ยังเป็นการติดต่อระหว่างจังหวัดไปยังอำเภอรอบนอก ติดต่อดีเฉพาะทางรถยนต์ ซึ่งในหลาย ๆ ท้องที่ไม่สามารถใช้เส้นทางคมนาคมได้ทุกฤดูกาลโดยเฉพาะในฤดูฝน แต่สำหรับการคมนาคมภายในเขตตัวเมืองกับอำเภอโดยรอบนั้น อยู่สภาพสะดวก และสามารถใช้เวลาเดินทางได้ตลอดปีและใช้เวลาไม่มากนัก เช่น อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง ทางด้านเหนือ อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง ทางทิศตะวันออก อำเภอสารภี อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง ตลอดจนถึงหัวลำพูน ทางด้านทิศใต้

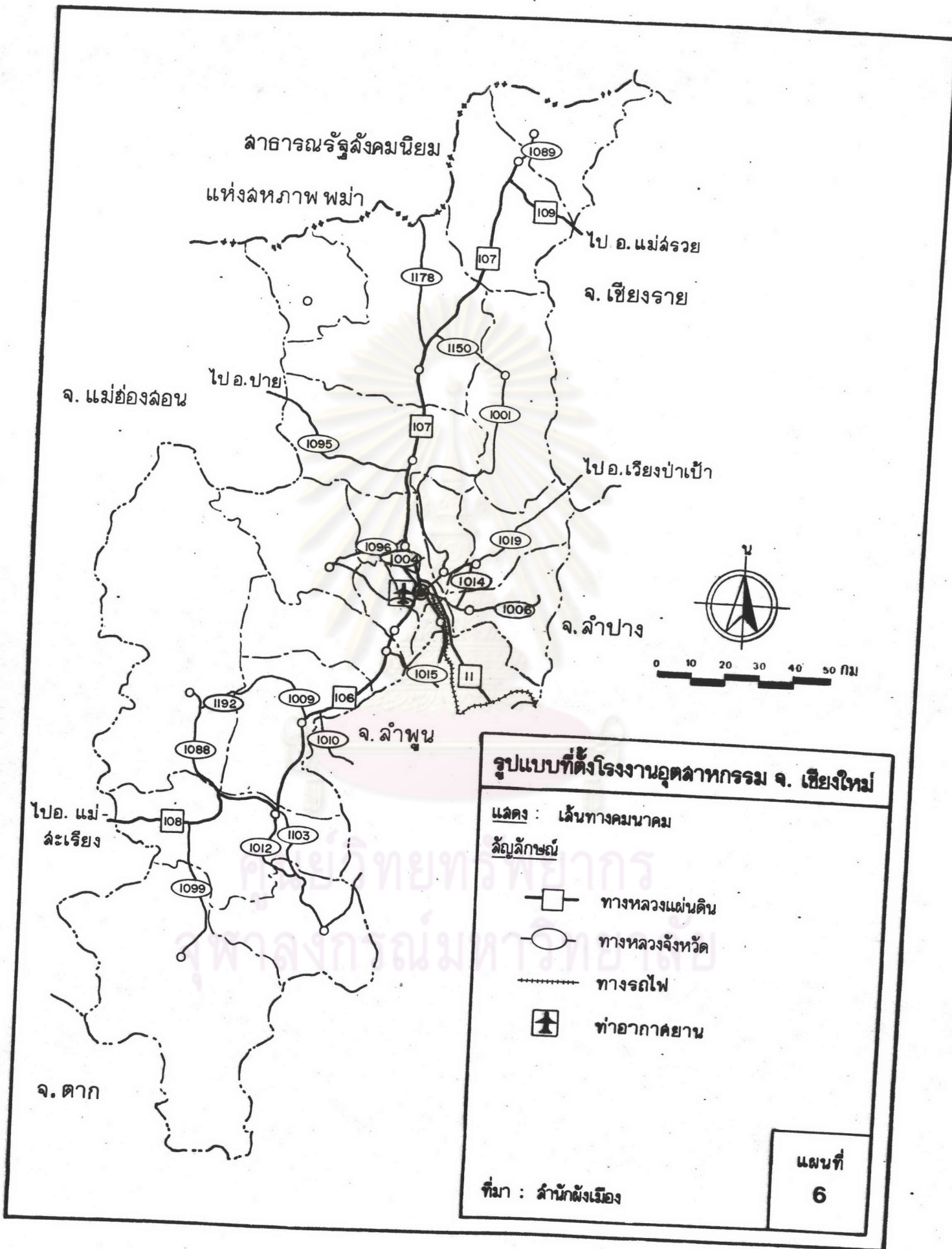
การคมนาคมโดยทางรถยนต์ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ติดต่อกับจังหวัดลำพูน ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ระยะทางประมาณ 34 กิโลเมตร (สายชุปเปอร์ไฮเวย์) ลำปาง-เชียงใหม่
- ติดต่อกับจังหวัดลำพูน ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร
- ติดต่อกับจังหวัดลำปาง ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร และสามารถติดต่อกับจังหวัดพะเยา และจังหวัดเชียงราย โดยอาศัยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 และติดต่อกับจังหวัดเชียงราย ตามทางหลวงจังหวัด 1019 ระยะทางประมาณ 176 กิโลเมตร ปัจจุบันประชาชนนิยมใช้เส้นทางสายนี้มาก เพราะสะดวกและรวดเร็วกว่าเส้นทางสายอื่น
- ติดต่อกับจังหวัดแพร่-น่าน โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ผ่านจังหวัดลำพูน-ลำปาง ถึงอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ แล้วเลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 101 เข้าสู่จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน

- ติดต่อกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ระยะทางประมาณ 350 กิโลเมตร
เส้นทางติดต่อระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอต่าง ๆ มีดังนี้^๑
- จากอำเภอเมือง ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ขึ้นสู่ทิศเหนือ ประมาณ 17 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอแม่ริม และจากอำเภอแม่ริม เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1096 ระยะทางจากอำเภอแม่ริม-อำเภอสะเมิง ประมาณ 37 กิโลเมตร และจากอำเภอแม่ริม ขึ้นทิศเหนือไปตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ประมาณ 23 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอแม่แตง ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ขึ้นสู่ทิศเหนือ ระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอเชียงดาว จากอำเภอเชียงดาว เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1178 ประมาณ 72 กิโลเมตร ก็จะถึงกิ่งอำเภอเวียงแหง จากอำเภอเชียงดาวขึ้นสู่ทิศเหนือไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 ระยะทางประมาณ 69 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอฝาง และจากอำเภอฝางขึ้นสู่ทิศเหนือไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1089 ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอแม่อาย
- จากอำเภอเมือง ไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 ขึ้นสู่ทิศเหนือ ประมาณ 93 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอพร้าว
- จากอำเภอเมือง ไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1019 ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 ประมาณ 12 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอสันทราย
- จากอำเภอเมือง ไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1006 ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 13 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอสันกำแพง
- จากอำเภอเมือง ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 ลงสู่ทิศใต้ ประมาณ 10 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอสารภี

^๑ สำนักผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย, ข้อมูลด้านวิศวกรรมของผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่, หน้า 82-87.

สาธารณรัฐสังคมนิยม

แห่งสหภาพพม่า

ไป อ. แม่สรวย

จ. เชียงราย

ไป อ. ปาย

จ. แม่ฮ่องสอน

ไป อ. เวียงป่าเป้า

จ. ลำปาง

จ. ลำพูน

ไป อ. แม่-
สะเรียง

จ. ตาก

รูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม จ. เชียงใหม่

แสดง : เส้นทางคมนาคม

สัญลักษณ์

- ทางหลวงแผ่นดิน
- ทางหลวงจังหวัด
- ทางรถไฟ
- ท่าอากาศยาน

ที่มา : สำนักผังเมือง

แผนที่
6

- จากอำเภอเมือง ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ลงสู่ทิศใต้ ถึงบ้านสันป่าสัก เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1096 ไปประมาณ 46 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอสะเมิง
- จากอำเภอเมือง ไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1088 ลงสู่ทิศใต้ ประมาณ 11 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอหางดง จากอำเภอหางดงไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ลงสู่ทิศใต้ ประมาณ 11 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอสันป่าตอง จากอำเภอสันป่าตองไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ลงสู่ทิศใต้ ประมาณ 46 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอจอมทอง จากอำเภอจอมทองไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ลงสู่ทิศใต้ ประมาณ 20 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอฮอด จากอำเภอฮอดไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ไปทางทิศตะวันตก เลี้ยวขวาขึ้นสู่ทิศเหนือไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1088 ก็จะถึงอำเภอแม่แจ่ม ระยะทางประมาณ 67 กิโลเมตร
- จากอำเภอฮอด ไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1103 ลงสู่ทิศใต้ ประมาณ 24 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอดอยเต่า
- จากอำเภอฮอด ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ไปทางทิศตะวันตก แล้วเลี้ยวซ้ายลงสู่ทิศใต้ตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1099 ระยะทางประมาณ 82 กิโลเมตร ก็จะถึงอำเภอมก๋อย

ข. การคมนาคมทางรถไฟ

จังหวัดเชียงใหม่ มีสถานีรถไฟที่เป็นสถานีปลายทางของเส้นทางรถไฟสายเหนือจะไปสิ้นสุดที่ตัวเมืองเชียงใหม่ มีขบวนรถไฟที่เดินทางระหว่างเชียงใหม่-กรุงเทพฯ และเชียงใหม่-พิษณุโลก จะมีขบวนรถไฟเข้า-ออกจากสถานีรถไฟจังหวัดเชียงใหม่เป็นประจำทุกวัน ระยะทางจากเชียงใหม่-กรุงเทพฯ ประมาณ 750 กิโลเมตร

การเดินทางโดยรถไฟ เป็นบริการที่ได้รับความนิยมจากประชาชน และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประเภทหนึ่ง แต่ก็ยังได้รับความนิยมน้อยกว่าทางรถยนต์ เพราะต้องใช้เวลาในการเดินทางมากกว่าทางรถยนต์ การคมนาคมทางรถไฟ มีบริการทั้งรับส่งผู้โดยสาร สินค้า และพัสดุไปรษณีย์ ซึ่งมีขบวนขึ้น และขบวนลง (ตารางที่ 3.2) แสดงขบวนรถไฟเข้า-ออก สถานีรถไฟเชียงใหม่

ตารางที่ 3.2 แสดงขบวนรถไฟเข้า-ออก สถานีรถไฟเชียงใหม่

ขบวนที่	สถานีต้นทาง	ออกเวลา	สถานีปลายทาง	ถึงเวลา	หมายเหตุ
38	เชียงใหม่	15.30	กรุงเทพฯ	05.45	รถเร็ว
8	เชียงใหม่	16.50	กรุงเทพฯ	06.25	รถด่วน
6	เชียงใหม่	18.30	กรุงเทพฯ	07.35	รถด่วน
	เชียงใหม่		กรุงเทพฯ		รถด่วนพิเศษ
100	เชียงใหม่	05.50	อุตรดิตถ์	12.05	รถธรรมดา
37	กรุงเทพฯ	15.45	เชียงใหม่	06.35	รถเร็ว
7	กรุงเทพฯ	18.00	เชียงใหม่	07.40	รถด่วน
5	กรุงเทพฯ	19.40	เชียงใหม่	08.40	รถด่วน
	กรุงเทพฯ		เชียงใหม่		รถด่วนพิเศษ
99	อุตรดิตถ์	12.15	เชียงใหม่	18.45	รถธรรมดา

สรุปแล้วจะมีรถด่วน รถเร็ว รถธรรมดา เข้าออกสถานีในแต่ละวันรวม 10 ขบวน

ที่มา : สถานีรถไฟเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ในด้านการขนส่งสินค้าระหว่างเชียงใหม่-กรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ใช้บริการขนส่งทางรถยนต์ ทั้ง ๆ ที่ค่าขนส่งทางรถไฟถูกกว่าทางรถยนต์ประมาณเท่าตัว ทั้งนี้เพราะ การขนส่งสินค้าทางรถไฟมีข้อจำกัดที่ต้องใช้ระยะเวลาจนถึง 2 วัน ในขณะที่ทางรถยนต์ใช้เวลาเพียง 10 ชั่วโมง รวมทั้งความสะดวกทางบริการขนส่งทางรถยนต์ ซึ่งให้บริการขนส่งถึงแหล่งสินค้า แต่การขนส่งทางรถไฟจะต้องจ้างขนส่งสินค้าจากโรงงานมายังรถไฟอีกต่อหนึ่ง รวมทั้งระเบียบพิธีการต่าง ๆ ของการรถไฟ ทำให้การขนส่งสินค้าไม่รวดเร็วเท่าที่ควร หน่วยธุรกิจเอกชนต่าง ๆ จึงมักนิยมใช้บริการขนส่งสินค้าทางรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรต่าง ๆ

ค. การคมนาคมทางอากาศ

เชียงใหม่มีท่าอากาศยานพาณิชย์ขนาดใหญ่ทางภาคเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของกองบิน 41 ให้บริการการเดินทางระหว่างประเทศด้วยเครื่องบินโบอิง 737 และ เครื่องบินขนาดเล็ก แบบแอร์คราฟท์ โดยเครื่องบิน บ.ค.ท. การบินไทย ซึ่งเป็นการติดต่อที่ สะดวกสบาย และใช้เวลาที่น้อยที่สุด ทั้งด้านบริการผู้โดยสารและการขนส่งสินค้า จังหวัดที่ติดต่อ ทางเครื่องบินได้ในภาคเหนือได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง พะเยา และ สามารถเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ได้โดยตรง ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีเส้นทางการบริการ ดังนี้คือ

เชียงใหม่ - ขอนแก่น ทุกวันศุกร์ และวันอาทิตย์ วันละ 1 เที่ยวบิน

เชียงใหม่ - เชียงราย ทุกวัน วันละ 2 เที่ยวบิน

เชียงใหม่ - แพร่ วันอังคาร พฤหัสบดี และเสาร์ วันละ 1 เที่ยวบิน

เชียงใหม่ - พะเยา ทุกวัน วันละ 1 เที่ยวบิน

เชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน ทุกวัน วันละ 2 เที่ยวบิน

เชียงใหม่ - ลำปาง วันอังคาร พฤหัสบดี และเสาร์ วันละ 1 เที่ยวบิน

เชียงใหม่ - น่าน วันจันทร์ พุธ ศุกร์ และวันอาทิตย์ วันละ 1 เที่ยวบิน

นอกจากนี้ยังมีเส้นทางการบินระหว่างประเทศ ได้แก่

เชียงใหม่ - ชื่องกง ท่าการบินสัปดาหฺละ 3 เที่ยวบิน ในวันอังคาร

พฤหัสบดี และวันอาทิตย์ สามารถรับส่งผู้โดยสาร

จากชื่องกงมาเชียงใหม่ ประมาณ 246 คนต่อ

สัปดาห์ หรือ 12,792 คนต่อปี และมีเส้นทาง

การติดต่อระหว่างโชนกา (ญี่ปุ่น) - เชียงใหม่ -

กรุงเทพฯ อีกด้วย

3.1.6 รูปแบบการปกครอง

จังหวัดเชียงใหม่มีหน่วยราชการในระดับภาคภายในจังหวัด จึงนับได้ว่าเป็น ศูนย์กลางการปกครองท้องถิ่นของภาคเหนือ เชียงใหม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 188 ตำบล และ 1,575 หมู่บ้าน (แผนที่ 1) เดิมมีเพียง 1 กิ่งอำเภอ และ กิ่งอำเภอที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ในปี 2531 คือ กิ่งอำเภอไชยปราการ ซึ่งแยกมาจากอำเภอฝาง นับว่า เป็นกิ่งอำเภอใหม่ล่าสุดของจังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 แสดงเขตการปกครองของจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2531

(ข้อมูลเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2531)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	พื้นที่(ก.ม.)	ห่างจากจังหวัด (ก.ม.)	ตั้งเมื่อ (ปี)	จำนวนตำบล (ตำบล)	จำนวนหมู่บ้าน (หมู่บ้าน)
1. เมือง	152.359	-	2442	16	52
2. สาราภี	97.457	10	2434	12	99
3. สันทราย	285.019	12	2440	12	97
4. ดอยสะเก็ด	671.276	18	2440	13	100
5. สันกำแพง	640.096	13	2446	16	131
6. แม่ริม	443.634	8	2400	11	75
7. แม่แตง	1,362.784	40	2450	13	107
8. สะเมิง	898.022	54	2501	5	35
9. พร้าว	1,148.186	103	2410	11	96
10. เชียงดาว	1,882.082	68	2452	7	62
11. ฝาง	829.015	154	2434	6	72
12. แม่อาลัย	736.701	174	2516	6	55
13. ทางดง	277.136	15	2489	11	87
14. สันป่าตอง	779.406	22	2427	12	149
15. จอมทอง	972.429	58	2490	9	96

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	พื้นที่(ก.ม.)	ห่างจากจังหวัด (ก.ม.)	ตั้งเมื่อ (ปี)	จำนวนตำบล (ตำบล)	จำนวนหมู่บ้าน (หมู่บ้าน)
16. ชอด	1,430.383	88	2460	6	49
17. แม่แจ่ม	3,361.151	156	2499	6	68
18. อมก๋อย	2,093.831	179	2501	4	53
19. ดอยเต่า	803.918	121	2522	6	39
20. เวียงแหง	672.172	150	2524	2	17
21. ไชยปราการ*	570	131	2531	4	36

* ตั้งเมื่อเดือนมกราคม 2531

ที่มา : ที่ทำการปกครอง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

เชียงใหม่ปัจจุบันมีการพัฒนาเป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือ และมีเขตอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นเมืองหลัก หรือเป็นศูนย์กลางทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การท่องเที่ยว การปกครองของภาคเหนือตอนบน

การผลิตของจังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าสูงที่สุดในภาคเหนือ ปี 2529 มีมูลค่าการผลิต 7,408.4 ล้านบาท (ตามราคาคงที่ 2515) คิดเป็นร้อยละ 15 ของการผลิตทั้งหมด ในช่วงระยะเวลา 5 ปี คือ ปี 2525-2529 จังหวัดเชียงใหม่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรปี 2528 เท่ากับ 7,073.9 ล้านบาท และในปี 2529 เท่ากับ 7,408.4 ล้านบาท จะเห็นว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของจังหวัดในปี 2529 เพิ่มขึ้นจากการประมาณการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเชียงใหม่ โดยธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ คาดว่าจังหวัดเชียงใหม่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2530

เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.5 ในขณะที่อัตราการเพิ่มเฉลี่ยทั้งภาคเหนือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.1 เท่านั้น⁶

มูลค่าผลิตภัณฑ์ สาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลจากผลิตภัณฑ์ภาค และจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ตารางที่ 3.4) ซึ่งให้ เห็นได้ชัดว่า เกษตรกรรมเป็นหน่วยเศรษฐกิจหลัก มูลค่าผลผลิตทางการเกษตรจึงเป็นเครื่องชี้ ภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ มูลค่าการผลิตในสาขาเกษตรกรรมเท่ากับ 1,931.1 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 26 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมจังหวัด เนื่องจากจังหวัด เชียงใหม่มีพื้นที่ราบตอนกลางสองฝั่งแม่น้ำปิงประมาณ 11.41% ของพื้นที่ทั้งหมดของพื้นที่เกษตรกรรม ของจังหวัด ได้แก่ ข้าว กระจับปี่ หอมหัวใหญ่ ลำไย ลิ้นจี่ ถั่วเหลือง ใบบายูบ เป็นต้น ผลผลิต จากพืชเหล่านี้ล้วนเป็นวัตถุดิบที่สำคัญสำหรับอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.5) ช่วงปี 2525 - 2529 อัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตในสาขาเกษตรกรรม เฉลี่ยร้อยละ -1.6 ต่อปี ซึ่ง แสดงให้เห็นว่ามูลค่าของการผลิตของสาขาดังกล่าวเริ่มลดต่ำลง ลักษณะโครงสร้างของสาขา เกษตรกรรม ประกอบด้วย การกลั่นปศุสัตว์ ประมง ป่าไม้ นั้น ซึ่งสาขाप่าไม้ เป็นสาขา การผลิตด้านเกษตรกรรมที่ลดต่ำลงมากที่สุดคือ -11.6% ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณไม้ที่เป็นผลผลิตจาก ไม้ได้ลดน้อยลง สาเหตุก็มาจากปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ที่ไม่สามารถปลูกทดแทนได้ทัน สาขา การผลิตที่ลดลงรองจากสาขाप่าไม้ ได้แก่ สาขาการประมง และสาขากลั่นปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ -5.9 และ -2.9 ตามลำดับ ส่วนสาขาการผลิตด้านเกษตรกรรมที่มีอัตราการขยายตัวในช่วง 5 ปีดังกล่าว เพิ่มขึ้นคือ สาขาปศุสัตว์ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ รวมจังหวัด อย่างไรก็ตามแม้ว่าการขยายตัวของสาขาเกษตรกรรมจะลดลง แต่มูลค่าการผลิตของ สาขาเศรษฐกิจดังกล่าวก็ยังคงสูงกว่าสาขาการผลิตอื่น ๆ

มูลค่าผลิตภัณฑ์ของสาขาเศรษฐกิจที่รองจากสาขาเกษตรกรรมก็คือ สาขาไฟฟ้า ประปา สาขาการค้าปลีก-ส่ง สาขาบริการ สาขานาการ-ประกันภัย สาขาขนส่ง-คมนาคม สาขาบริหาร ราชการ สาขาอุตสาหกรรม สาขาที่อยู่อาศัย และเหมืองแร่ คิดเป็นร้อยละ 24, 18.4, 18, 7.9, 6.5, 6, 4, 1.6 และ 1.2 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงอัตราการขยายตัวของมูลค่า การผลิตช่วงปี 2525-2529 พบว่าสาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่มีอัตราการขยายตัวต่อปี สูงสุดคือ ร้อยละ 11 ต่อปี รองลงมาคือ สาขานาการ-ประกันภัย สาขาไฟฟ้า-ประปา และสาขา บริการ โดยคิดเป็นร้อยละ 10.6, 8.7 และ 5.9 ต่อปี

⁶ สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดเชียงใหม่, ข้อมูลการตลาด จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2530, (พิทักษ์การพิมพ์, 2530), หน้า 65.

โครงสร้างเศรษฐกิจหลักของจังหวัดเชียงใหม่ช่วงปี 2525-2529 นั้น สาขาเกษตรกรรม ซึ่งเคยเป็นสาขาเศรษฐกิจหลักได้เริ่มลดความสำคัญลงมา เมื่อเปรียบเทียบกับ การขยายตัวของสาขาเศรษฐกิจที่เกิดจากมูลค่าผลิตภัณฑ์ในสาขาอื่น ๆ นอกภาคเกษตรกรรม ทั้งนี้ เพราะพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรกรรมมีจำกัด และแนวโน้มขนาดของพื้นที่ทำกินต่อคนลดลง

ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบันมีประชากรประมาณ หนึ่งล้านสามแสนคน ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 80 มีอาชีพทางการเกษตร โดยเฉพาะกสิกรรม (ตารางที่ 3.5) พืชสำคัญที่เกษตรกรรมปลูกได้แก่ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ข้าวโพด หอม หอมใหญ่ กระเทียม ถั่วเหลือง ยาสูบ ลำไย ลิ้นจี่ และผักผลไม้อื่น ๆ (ศูนย์สนเทศการเกษตรและสหกรณ์ 2530) นอกจากนี้ความต่อเนื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากส่วนกลาง เฉพาะอย่างยิ่งการบริการอุตสาหกรรมขนาดย่อมและหัตถกรรมในครัวเรือนที่ต่อเนื่อง และผูกพันกับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกได้ขยายตัวอย่างโดดเด่น นับเป็นฐานรองรับแรงงานจากภาคเกษตรกรรมที่สำคัญมาก (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2530)

สำหรับในเขตอำเภอฝาง ซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัดนั้น ภาวะเศรษฐกิจแยกตัวออกจากระบบเศรษฐกิจของพื้นที่ราบเชียงใหม่-ลำพูน อันเป็นที่ตั้งของจังหวัด ทั้งนี้ เพราะอำเภอฝาง เป็นพื้นที่ราบที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกพืชได้หลากหลายตลอดปี ซึ่งพืชผลที่ทำการเพาะปลูกได้แก่ กระเทียม หอมใหญ่ ชา ยาสูบ ลิ้นจี่ มันฝรั่ง และพืชผักชนิดต่าง ๆ อิทธิพลทางเศรษฐกิจของอำเภอฝางครอบคลุมในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ กิ่งอำเภอเวียงแหง และยังแพร่กระจายมาถึงเขตอำเภอเชียงดาวทางตอนใต้ด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2530)

ปัจจุบันสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรม การบริการ การค้า ได้ขยายบทบาทต่อเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดมากขึ้น ซึ่งสาขาการผลิตเหล่านี้ได้เพิ่มสัดส่วน และมีแนวโน้มในการผลิตของจังหวัดมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งกลางการซื้อขายสินค้าทุกชนิด ทั้งจากภายในจังหวัด และการซื้อขายผลิตผลของจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการรับผลิตผลจากจังหวัดต่าง ๆ ของภาคเหนือตอนบน และส่งออกไปยังต่างประเทศด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากเชียงใหม่มีสำนักงานการค้าต่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ ตั้งอยู่ที่ท่าอากาศยานเชียงใหม่ จึงเป็นการสะดวกในการส่งสินค้าออกได้โดยตรง ซึ่งการส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศทางท่าอากาศยานเชียงใหม่จำเป็นต้องผ่านด่านศุลกากร ท่าอากาศยานเชียงใหม่ในปี 2530 สินค้าส่งออกมีมูลค่าประมาณ 1,199,391,652.54 บาท สินค้าที่ส่งออกส่วนใหญ่ได้แก่ ยาสูบ เครื่องเงิน-ทองรูปพรรณ และเครื่องประดับต่าง ๆ ดังนี้

<u>สินค้าส่งออก</u>	<u>มูลค่า (บาท)</u>
หินลักษณะคล้ายหยก	9,826,176.81
เครื่องเงิน-ทองรูปพรรณ	115,885,669.29
ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม เบ็ด เตล็ด	35,540,839.74
ตัวอย่างใบยาสูบ	861,360
ใบยาสูบ เวอร์จิเนีย-เบอร์เลย์	908,854,729.70
ผลิตภัณฑ์จากผึ้ง	9,567,421.54
เครื่องประดับกายต่าง ๆ	54,382,109.94
เสื้อผ้าทำด้วยผ้าฝ้าย ไหมและใยสังเคราะห์	33,649,116.92
ผลไม้ต่าง ๆ	11,387,303.58
อื่น ๆ	19,436,925.90
รวม	1,199,391,652.54

ที่มา : ด้านศุลกากร จังหวัดเชียงใหม่

นอกจากนี้ เชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรมอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจึงควรมุ่งกระจายฐานเศรษฐกิจให้กว้างมากขึ้น โดยการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ด้วย การพัฒนาการท่องเที่ยวก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประชากรในภูมิภาคแถบนี้ เช่นเดียวกับการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม การเกษตรและหัตถกรรม จังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นเมืองหลักของภาคเหนือ ในการที่จะพัฒนาความเจริญสู่ภูมิภาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับในปี 2531 คาดว่าเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่จะมีการขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวทำรายได้ให้แก่จังหวัดเชียงใหม่ในสัดส่วนที่สูง ก่อให้เกิดการจ้างงานและมีผลเชื่อมโยงไปสู่ธุรกิจอื่น ๆ จากแนวโน้มที่ปรากฏชัดเจนว่าจำนวนผู้โดยสารผ่านท่าอากาศยานเชียงใหม่ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2530 เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีก่อนถึงร้อยละ 18.5 จากเดิม 80,421 เป็น 515,157 คน จำนวนผู้โดยสารผ่านสถานีขนส่งเชียงใหม่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 จากเดิม 1.92 ล้านคน เป็น 1.95 ล้านคน มูลค่าการรับซื้อเงินตราต่างประเทศ เพิ่มขึ้นร้อยละ 75.2 และอุตสาหกรรมส่งออกจะมีอัตราการขยายตัวสูง ซึ่งได้แก่ หัตถอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ของเล่น

ที่ทำด้วยไม้ อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากตลาดภายในประเทศ และตลาด
ต่างประเทศมีความต้องการสูง ซึ่งได้มีการขยายตัวอย่างโดดเด่น นับเป็นฐานรองรับแรงงานจาก
ภาคการเกษตรที่สำคัญมากในอนาคตอันใกล้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2530)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.4 แสดงผลิตภัณฑ์จังหวัดเชียงใหม่ตามราคาคงที่ปี 2515 (Constant 1972 Prices)

หน่วย : ล้านบาท

สาขาเศรษฐกิจ	2525		2526		2527		2528		2529	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	2,103.1	31.7	1,994.3	28.8	2,061.5	28.5	1,796.3	25.4	1,931.3	26.0
กสิกรรม	1,706.8	25.7	1,606.4	23.2	1,640.2	22.7	1,336.1	18.9	1,458.3	19.7
ปศุสัตว์	344.6	5.2	354.0	5.1	407.3	5.6	428.4	6.0	448.4	6.0
ประมง	9.2	0.1	8.2	0.1	7.2	0.1	5.5	0.1	6.5	0.1
ป่าไม้	42.5	0.7	25.7	0.4	6.8	0.1	26.3	0.4	17.9	0.2
2. เหมืองแร่	147.9	2.2	100.8	1.5	72.1	1.0	81.3	1.2	85.3	1.2
3. อุตสาหกรรม	193.4	2.9	192.3	2.8	204.7	2.8	283.3	4.0	299.6	4.0
4. ก่อสร้าง	471.2	7.1	513.6	7.4	736.2	10.2	592.2	8.4	590.9	8.0
5. ไฟฟ้า ประปา	121.5	1.8	139.5	2.0	145.7	2.0	162.4	2.3	174.2	24.0
6. การขนส่งและ คมนาคม	563.3	8.5	596.8	8.6	524.9	7.2	455.5	6.4	477.9	6.5
7. การค้าส่งและ ขายปลีก	1,141.5	17.2	1,241.4	17.9	1,268.3	17.5	1,331.7	18.8	1,360.8	18.4
8. ธนาคาร - ประกันภัย	385.3	5.8	481.7	6.9	521.1	7.2	576.0	8.1	590.4	7.9
9. ที่อยู่อาศัย	106.0	1.6	106.3	1.5	105.3	1.5	113.2	1.6	118.2	1.6
10. บริหารราชการ	385.8	5.8	425.2	6.1	396.9	5.5	432.0	6.1	448.7	6.0
11. บริการ	1,025.9	15.4	1,145.4	16.5	1,203.0	16.6	1,250.0	17.7	1,331.1	18.0
ผลิตภัณฑ์ จังหวัด เชียงใหม่ (GPP)	6,644.9	100.0	6,937.3	100.0	7,239.7	100.0	7,073.9	100.0	7,408.4	100.0

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.5 แสดงอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ สาขาการผลิตต่าง ๆ ของจังหวัด

เชียงใหม่ ในปี 2525 - 2529

สาขาเศรษฐกิจ	2525	2529	อัตราการขยายตัวของ ผลิตภัณฑ์ 2525-2529
1. เกษตรกรรม	2,103.1	1,931.1	-1.6
กสิกรรม	1,706.8	1,458.3	-2.9
ปศุสัตว์	344.6	448.4	6.0
ประมง	9.2	6.5	-5.9
ป่าไม้	42.5	17.9	-11.6
2. เหมืองแร่	147.9	85.3	-8.5
3. อุตสาหกรรม	193.4	299.6	11.0
4. ก่อสร้าง	471.2	590.9	5.1
5. ไฟฟ้า ประปา	121.5	174.2	8.7
6. ขนส่งและ คมนาคม	563.3	477.9	-3.0
7. การค้าส่งและ ขายปลีก	1,141.5	1,360.8	3.8
8. ธนาคาร-การ ประกันภัย	385.3	590.4	10.6
9. ที่อยู่อาศัย	106.0	118.2	2.3
10. บริหารราชการ	385.8	448.7	3.3
11. บริการ	1,025.9	1,331.1	5.9
ผลิตภัณฑ์ จังหวัด เชียงใหม่	6,644.9	7,408.4	2.3

3.3 โครงสร้างประชากร

3.3.1 จำนวนประชากร (ตารางที่ 3.6)

ปี 2530 จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรทั้งสิ้น 1,318,681 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2529 ร้อยละ 1.61 แยกเป็นชาย 668,294 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50.67 และเป็นหญิง 650,387 คน หรือร้อยละ 49.33 ของประชากรทั้งหมด อำเภอที่มีประชากรสูงสุดคืออำเภอเมือง มีจำนวนถึง 210,153 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอฝาง อำเภอสันป่าตอง อำเภอสันกำแพง มีจำนวนประชากร 11,819, 105,993, 86,782 ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่น้อยที่สุดคือ กิ่งอำเภอเวียงแหง มีจำนวนประชากร 8,798 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอสะเมิง อำเภอคอกยเต่า และอำเภอมก๋อย มีจำนวนประชากร 21,491, 26,019 และ 27,668 คน ตามลำดับ (แผนที่ 7)

ในปี 2529 มีประชากรรวม 1,297,775 แยกเป็นชาย 659,562 คน และเป็นหญิง 638,183 คน ซึ่งจำนวนประชากรมากที่สุดก็ยังคงอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีประชากร จำนวน 208,026 คน และกิ่งอำเภอเวียงแหง ก็ยังคงเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดของจังหวัด คือมีจำนวน 8,617 คน

จากจำนวนประชากรช่วงปี 2529-2530 นั้น (ตารางที่ 3.7) จะเห็นว่าจำนวนประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นอัตราร้อยละ 1.6 อำเภอแม่แจ่มมีอัตราการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือ ร้อยละ 8.47 รองลงมาได้แก่ อำเภอเชียงดาว และอำเภอมก๋อย คือเพิ่มในอัตราร้อยละ 5.70 และ 4.79 ส่วนอำเภอเมืองมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็นอันดับ 4 คือมีอัตราการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 4.28 อำเภอที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ได้แก่ อำเภอจอมทอง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงคือ -0.56 รองลงมาได้แก่ อำเภอแม่แตง และอำเภอสันป่าตอง โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงเป็นร้อยละ 0.55 และ 0.62 ตามลำดับ

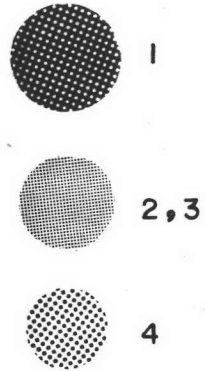
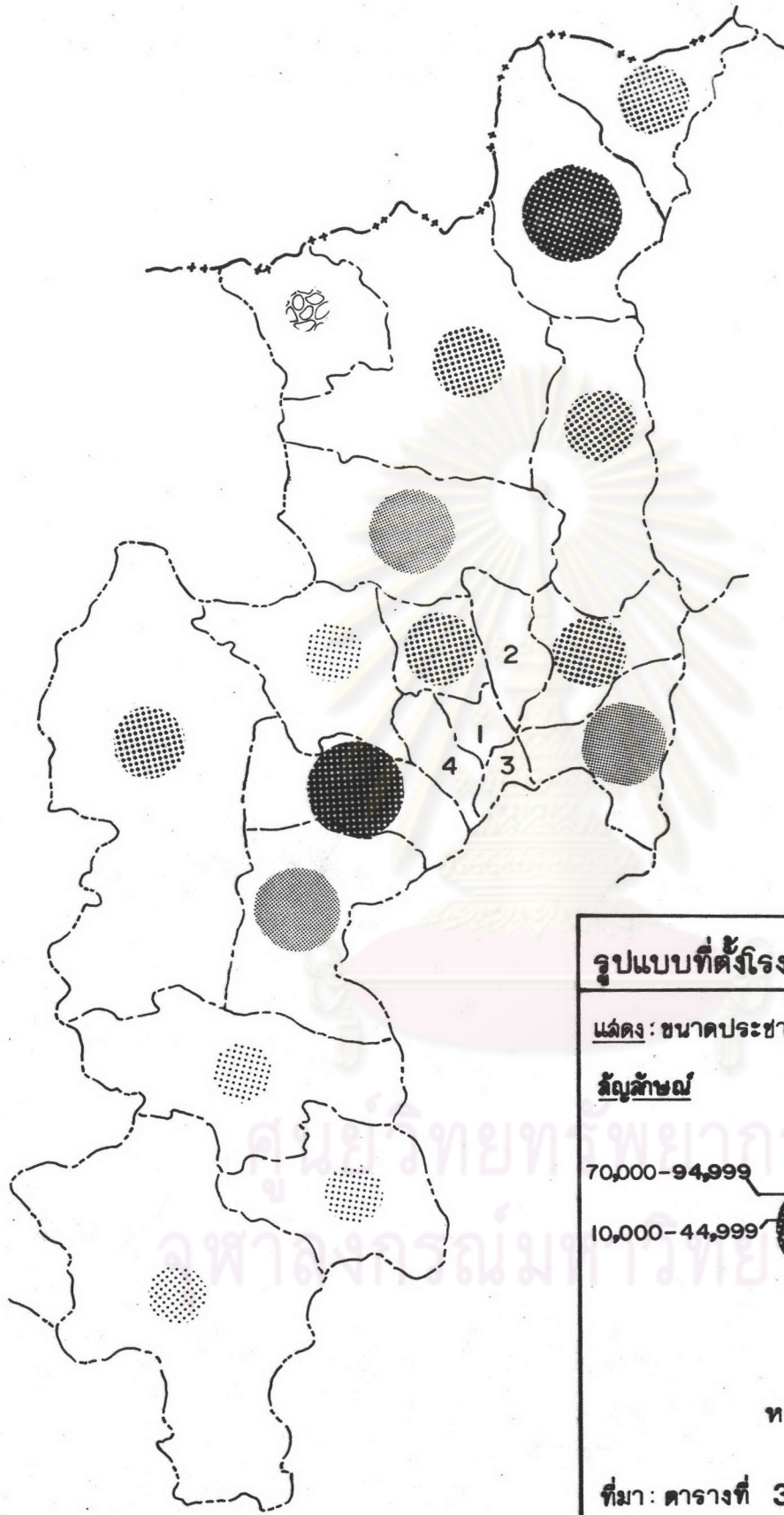
3.3.2 ความหนาแน่นของประชากร (ตารางที่ 3.8)

ความหนาแน่นของประชากรจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2530 เฉลี่ยต่อพื้นที่ 65.58 คนต่อตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้นจากปี 2529 ซึ่งเฉลี่ย 64.5 คนต่อตารางกิโลเมตร และความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 4.45 คน เฉลี่ยต่อหลังคาเรือน 4.53 คน ซึ่งลดลงกว่าปี 2529 ซึ่งเฉลี่ยได้ 4.46 คน และ 4.45 คน ตามลำดับ อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ มีความหนาแน่นของประชากรถึง 4,431.95 คน/ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน และจำนวนหลังคาเรือนของ
จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2530

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	จำนวนหลังคาเรือน (หลัง)
เมือง	210,153	152.359	32,390	42,164
ฝาง	111,819	1,399.015	29,979	25,078
สันป่าตอง	105,993	779.406	27,312	26,671
สันกำแพง	86,782	640.096	21,574	22,063
จอมทอง	86,008	972.429	20,692	18,071
สันทราย	76,952	285.019	17,690	18,505
สารภี	72,652	97.457	17,187	17,213
แม่ริม	66,790	443.634	14,780	14,333
แม่แตง	63,522	1,362.784	14,379	12,713
คอยสะเก็ด	61,895	671.276	15,781	14,931
หางดง	59,062	277.136	14,698	14,116
เชียงดาว	51,421	1,882.082	11,348	11,209
พร้าว	49,652	1,148.186	11,051	11,095
แม่แจ่ม	50,468	3,361.151	7,707	7,686
แม่อาว	46,077	736.701	11,171	11,259
ชอด	35,486	1,430.383	5,911	6,685
อมก๋อย	27,668	2,093.831	4,855	5,384
คอยเต่า	26,019	803.918	6,717	5,916
สะเมิง	21,491	898.022	4,074	4,086
เวียงแหง	8,798	672.172	3,078	1,798
รวม	1,318,681	20,107.057	296,374	290,976

ที่มา : ที่ทำการปกครอง จังหวัดเชียงใหม่

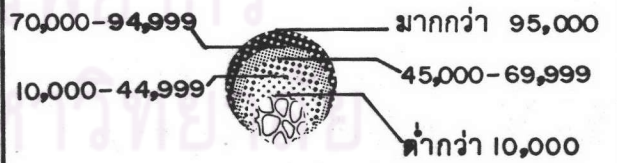

0 10 20 30 40 50 กม.

รูปแบบที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม จ.เชียงใหม่

แสดง: ขนาดประชากร ปี พ.ศ. 2530

สัญลักษณ์

หน่วย: คน

ที่มา: ตารางที่ 3.6

แผนที่
7

ตารางที่ 3.7 แสดงจำนวนประชากร จังหวัดเชียงใหม่ปี 2530 เทียบกับปี 2529

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากรรวม (คน)		ชาย (คน)		หญิง (คน)		อัตราการ เพิ่ม/ลด ร้อยละ
		2529	2530	2529	2530	2529	2530	
เมือง	210,153	208,026	210,153	105,442	106,705	102,584	103,448	0.02
ฝาง	111,819	110,916	111,819	56,603	57,137	54,313	54,682	0.81
สันป่าตอง	105,993	105,339	105,993	52,757	53,078	52,582	52,915	0.62
สันกำแพง	86,782	87,941	86,782	44,108	43,799	43,833	42,983	1.32
จอมทอง	86,008	86,447	86,008	43,338	42,981	43,109	43,027	-0.50
สันทราย	76,925	75,534	76,925	38,189	38,929	37,345	37,996	1.94
สารภี	72,652	71,418	72,652	35,632	35,884	35,786	36,768	1.73
แม่ริม	66,790	64,926	66,790	33,507	34,716	31,419	32,074	2.87
แม่ออน	63,522	63,173	63,522	32,432	32,643	30,741	30,879	0.55
ดอยสะเก็ด	61,895	61,205	61,895	30,587	30,976	30,618	30,919	1.13
หางดง	59,062	58,308	59,062	29,950	30,386	28,358	28,676	1.29
เชียงดาว	51,421	48,646	51,421	25,550	26,698	23,096	24,723	5.70
พร้าว	49,652	47,768	49,652	24,708	24,893	23,060	24,759	3.94
แม่แจ่ม	50,468	46,528	50,468	24,450	25,507	22,078	24,961	8.47
แม่อาย	46,077	45,685	46,077	23,448	23,644	22,237	22,433	0.86
ฮอด	35,486	34,869	35,486	17,274	17,599	17,595	17,887	1.77
อมก๋อย	27,668	26,403	27,668	13,488	13,889	12,915	13,779	4.79
ดอยเต่า	26,019	25,369	26,019	12,864	13,142	12,505	12,877	2.56
สะเมิง	21,491	20,627	21,491	10,754	11,230	9,873	10,261	4.19
เวียงแหง	8,798	8,617	8,798	4,481	4,458	4,136	4,340	2.10
รวม	1,318,681	1,297,775	1,318,681	659,562	668,294	638,183	650,387	+1.61

ที่มา : ที่ทำการปกครอง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 3.8 แสดงอัตราความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ปี 2530

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ความหนาแน่น						
	จำนวนประชากร (คน)	พื้นที่ (ตร.กม.)	เฉลี่ยต่อพื้นที่ (คน/ตร.กม.)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	เฉลี่ยต่อครัวเรือน (คน/ตร.กม.)	จำนวนหลังคาเรือน (หลังคาเรือน)	เฉลี่ยต่อหลังคาเรือน (คน/หลังคาเรือน)
เมือง	210,153	152.359	4,872.01	36,390	11.03	42,164	9.7
ฝาง	111,819	1,399.015	134.88	29,979	4.48	25,078	4.56
สันป่าตอง	105,993	779.406	135.99	27,312	3.88	26,671	3.97
สันกำแพง	86,782	640.096	135.57	21,574	4.02	22,063	3.93
จอมทอง	86,008	972.429	88.45	20,692	4.16	18,505	4.65
สันทราย	76,925	285.019	269.89	17,690	4.34	18,071	4.26
สารภี	72,652	97.457	745.48	17,187	4.22	17,213	4.22
แม่ริม	66,790	443.634	37.85	14,780	1.13	14,333	1.17
แม่แตง	63,522	1,362.784	46.61	14,379	4.42	12,713	4.99
ดอยสะเก็ด	61,895	671.276	92.20	15,781	3.92	14,931	4.15
หางดง	59,062	277.136	213.12	14,698	4.02	14,116	4.18
เชียงใหม่	51,421	1,882.082	27.32	11,348	4.59	11,209	4.59
พร้าว	49,652	1,148.186	43.24	11,051	4.49	11,095	4.48
แม่แจ่ม	50,468	3,361.151	15.02	7,707	6.55	7,686	6.57
แม่เมาะ	46,077	736.701	62.55	11,171	4.12	11,259	4.09
ฮอด	35,486	1,403.383	24.81	5,911	5.13	6,685	5.31
ฮมกอย	27,668	2,093.831	13.21	4,855	5.70	5,384	5.14
ดอยเต่า	26,019	803.918	32.37	6,717	4.55	5,916	4.40
สะเมิง	21,491	898.022	23.93	4,074	5.28	4,086	5.26
เวียงแหง	8,798	672.172	13.08	3,078	4.23	1,798	4.29
รวม	1,318,681	20,107.057	65.58	296,374	4.45	290,976	4.53

ใกล้เคียงกับปี 2529 ซึ่งมีความหนาแน่น 4,431.28 คน/ตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่
อำเภอสารภี 745.48 คน/ตารางกิโลเมตร ซึ่งในปี 2529 มีความหนาแน่นเพียง 732.81 คน/
ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุดได้แก่ กิ่งอำเภอเวียงแหง
13.08 คน/ตารางกิโลเมตร ซึ่งในปี 2529 มีความหนาแน่นเพียง 12.81 คน/ตารางกิโลเมตร
จากจำนวนประชากรในปี 2529 และ 2530 ตามลำดับ อำเภอเมืองยังคง
เป็นอำเภอที่มีประชากรสูงสุด ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่สูงสุด และอัตราการ
เปลี่ยนแปลงของประชากรค่อนข้างสูง ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะยังคงเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการที่
อำเภอเมืองมีระดับความเจริญของเมืองสูง และมีลักษณะเป็นเมืองเอกของภาคเหนือ โดยมีฐานะ
ทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าทุกจังหวัดทางภาคเหนือ เช่น มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงกว่า มี
โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมสมบูรณ์ ประกอบกับในทางเศรษฐกิจของเมืองยัง
ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้า การบริการสินค้าทุกประเภทในระดับภาคที่มีเขตตลาดกว้างมากที่สุด
และเป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญทางอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร หัตถอุตสาหกรรม
และอุตสาหกรรมบริการของภาคด้วย

สรุป จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ภูมิประเทศ
ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสูง ส่วนที่ราบลุ่มนั้น มีที่ราบลุ่มสำคัญทางตะวันออกของจังหวัด ซึ่งมีความ
อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรม ที่ราบดังกล่าวเป็นที่ตั้งของอำเภอสำคัญ ๆ ได้แก่ อำเภอ
เมือง อำเภอแม่ริม อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี อำเภอ
หางดง อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง นอกจากนี้ จังหวัดเชียงใหม่ยังมีทำเลที่ตั้งที่ได้เปรียบ
เด่นกว่าพื้นที่อื่นในภูมิภาคเดียวกัน คือ ตั้งอยู่ตรงจุดศูนย์กลางของภูมิภาค สามารถรับวัตถุดิบ
กระจายผลผลิต และเส้นทางคมนาคม ขนส่ง สามารถติดต่อกับพื้นที่รอบนอกได้สะดวกทั้งทาง
รถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน ถนน นับได้ว่าเป็นเส้นทางหลักสำคัญในการคมนาคม ขนส่ง การ
เข้าถึงทั้งภายในจังหวัด และกับจังหวัดรอบนอก ลักษณะทางกายภาพดังกล่าวมีผลให้ประชากรส่วน
ใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณทางตะวันออกของจังหวัด โดยกระจุกตัวอยู่มากในเขตอำเภอเมือง และ
อำเภอรอบนอกใกล้เคียงกับเขตเมือง ที่สามารถติดต่อกับเขตเมืองได้อย่างสะดวก และใช้เวลา
ในการเดินทาง หรือการเข้าถึงไม่มากนัก รวมทั้งอำเภอที่อยู่บริเวณทางตอนเหนือบางอำเภอ
เช่น อำเภอแม่แตง และอำเภอฝาง ซึ่งมีพื้นที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเกษตรกรรม
ทั้งนี้ เพราะประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดมีอาชีพทางการเกษตรกรรม เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มี
การรวมตัวของประชากรสูงรองจากกรุงเทพมหานคร นับได้ว่าเป็นพื้นที่เป็นแหล่งผู้บริโภค และ

แหล่งแรงงานเป็นจำนวนมาก

ทางด้านสภาพเศรษฐกิจ เชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ ซึ่งมีการผลิตสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาหลัก แต่เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการขยายตัวแล้ว สาขาเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรมีจำกัด และพื้นที่ทำกินต่อคนลดลง สำหรับสาขาอุตสาหกรรม และสาขาการค้า-การบริการ มีอัตราขยายตัวสูงขึ้น ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กำหนดให้เชียงใหม่ เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนบน และขยายบทบาทเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อการขยายฐานทางเศรษฐกิจของจังหวัดให้กว้าง

จากการที่จังหวัด เชียงใหม่มีสภาพทั่วไปทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร ไปได้เปรียบกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ประกอบกับนโยบายของรัฐต่าง ๆ ทำให้มีการพัฒนาทั้งของภาครัฐบาลและเอกชนอย่างมากนั้น อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาตั้งในพื้นที่ดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย